

V nevarnosti, ko se sovražnik približuje, sme to stražo tudi pomnožiti in če bi v tem slučaju kak stražnik zapustil, bodisi čez dan ali po noči, svoje mesto, kaznuje ga lahko z osmimi beliči in mu naloži, da mora drugega dne zopet priti na stražo. V ta posel se ni oskrbniku čisto nič utikati, nego to je popolnem stvar Štanjelske občine. Župan mora tudi ukazati vse rabote, ki so potrebne za vzdrževanje tabora in cest, kakor tudi za vse druge občekoristne stvari. Zato pa županu ni treba plačevati hišnega davka in mesne užitnine. Zaradi županovega sodstva pritožijo se kmetje lahko v Rihenberk, prizivajo pa v Gorico.

Štanjelski kmetje so morali rabotati Rihenberški graščini, t. j. prinašati in voziti drva, lomiti kamenje in pri popravljanju grada podajati potrebne tvarine, potem v jeseni dovažati žito in vino (vsak kmet po dva dni, vsak polovičar pa po jeden dan). Ob času vojne ali turških napadov morali so pisma prenašati od jednega župana do drugega. Morali so tudi ceste vzdrževati in popravljati, namreč Rihenberško doli do doline, Šmarijsko do mosta pri Gabriji, potem dve cesti (jedno za konje, drugo za vozove) do reke Branice in naposled cesto proti Raši do Kobdilja. Tudi jim je bilo skrbeti za most čez Branico na Šmarijski cesti.

S. R.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) „**Actio negatoria.**“ Povod jej mora dati namerno dejanje toženčevo.

Okrajno sodišče v R. je odbilo tožbeno zahtevo, naj toženec Fran K. pripozna, da nima služnostne pravice na tožiteljevem posestvu, zlasti ne na njegovi parceli 70 in tu nahajajoči se mlaki, in naj toženec ne smé več kopati svoje živali v tej mlaki. Razlogi: Posestvo tožiteljevo je zraven posestva toženčevega in zlasti se dvorišče tožiteljevo drži dvorišča toženčevega, a ni je naprave,

katera bi živali branila vhajati z jednega zemljišča na drugo. Na dvorišči tožiteljevem je mlaka, kjer se živina napaja in od koder se jemlje voda za svinjsko kuhinjo; taka mlaka pa je tudi kakih 10 metrov proč na dvorišči toženčevem. Tožitelj trdi, da toženec svoje prašiče in race goni v njegovo mlako, da se v njej kopljejo, nadalje, da je tožitelj to večkrat prepovedal, toženec pa ga je zavrnil, češ, tožitelj ni upravičen prepovedovati, on da bode tako ravnal tudi v bodoče. Toženec pravi, da to ni res, priznava, da je tožiteljeva mlaka prosta služnosti, a trdi, da si on take služnosti ni lastil in da žival sama po svojem nagonu, ker ni nikake pregraje, hodi, kolikor časa se pomni, od jedne mlake k drugi in da je to njemu samemu bilo neprijetno, ker ni mogel tako dobro paziti na svojo žival. Tožitelj hoče to, da toženec goni svojo žival v njegovo mlako, dokazati s pričama Marijo Ž. in Franom K., ter z glavno prisego. Marija Ž., zakonska žena zakupjemca in upravitelja tožiteljevega, je pričala, da so race in prašiči prišli po svojem nagonu v tožiteljevo mlako in da jih ni res toženec vanjo gonil. Priča Fran K. pa, kateri je pri tožitelji leta 1889. za hlapca služil 9 mesecev, izpovedal se je, da je tožencu žival uhajala, da je toženec po žival prišel in jo zagnal od mlake proti svoji hiši. Ker sta ti gotovo verodostojni priči govorili proti dokaznemu stavku in ker tožitelj ne prebiva v kraju prepira, zategadelj ni moči dopustiti glavne prisege. Kar se tiče izjave, s katero bi bil toženec zavrnil tožiteljevo prepoved ter si lastil pravico, to je po pričevanji Florijana Ž. toženec odgovoril, da prašiči in race »žiher grejo«, po pričevanji Marije Ž. pa je toženec odgovoril, da so race in prašiči v mlako hodili in bodo hodili, ko pravih strank uže več ne bode na svetu. Drugače torej govori tožitelj in drugače govorita priči. Zategadelj pa ni dopustna nezavračna glavna prisega, ker se jej tudi toženec upira. Službeča stvar se lahko rabi na najrazličnejši način in ker torej služnostij niti ni moči sešteti, je vsekakor tudi res, da bi to, kakor tu toženec upotreblja tožiteljevo mlako, lahko ustanovilo posest pravice in tako pogojno tudi dejanski obstoj služnosti. A tu bi pa še bilo treba, da bi bil grajano premembo na sosedovem svetu učinil toženec, ker ne zadošča v to svrho golo pasivno zadržanje. Ker toženec tu torej ne deluje, tako tudi ni dejanskega obstoja posesti pravice, in uže po tem je izključena tožba negatorna. To tožbo pa bilo bi tudi odbiti zategadelj,

ker tožitelj ni dokazal, da si toženec lasti kako pravico, ker se torej pograša bistveni del tožbenega temelja; zgoraj navedene izjave toženčeve, kolikor sta jih priči potrdili, niso po tem, da je hotel ž njimi zahtevati izvrševanja kake pravice, in tudi ne obsegajo negacije za tožitelja, da bi namreč ne imel pravice odpoditi od mlake prašičev in rac sosedovih. Če ima tožitelj povod v takih razmerah iskati zakonove pomoči, najde jo v določilih §-a 1321 obč. drž. zak. Vsaka šikana v sosedovskem pravu pa ne more biti povod za negatorno tožbo.

Višje dež. sodišče v Gr. je apelaciji tožiteljevi ugodilo ter spoznalo po tožbeni zahtevi iz nastopnih razlogov: Le-ta tožba je negatorna tožba. Tožitelj mora tu po § 523. obč. drž. zak. dokazati, da si toženec lasti služnost. Toženec pripozna, da je tožiteljevo posestvo prosto sleharne služnosti njemu v prid, prereka pa, da bi si on lastil kako služnost. Vender pa je to smatrati za dokazano. Toženec sam priznava, da njegove race in prašiči uže leta in leta hodijo na tožiteljevo parcelo in da se kopljejo v njegovi mlaki, katero ima tožitelj, da živino napaja in da zajema vodo za kuho prašičje piče. Dolžnost toženčeva je, o tem ni dvojbe, na svojo žival toliko paziti, da ne uhaja na tuji svet in da ne sega v tujo lastnino (§ 1321. obč. drž. zak.). Res je, če kdo v posameznih slučajih ne stori te dolžnosti, da si s tem še ne lasti služnosti in da § 1321. obč. drž. zak. daje dovolj pomoči za take posamezne dogodke. Drugače pa je, ako se dolžnost praviloma opušča in ako lastnik živali, čeprav mu je znano, kaj njegova živinčad na tujem svetu počenja, to mirno gleda in ničesar ne stori, da bi se to ne ponavljalo. Tu si začne lastiti pravico, ker s tem se razodeva njegova volja in nastane iz nenamernega dejanja ali opuščenja namerno dejanje ali opuščenje (§ 472. obč. drž. zak.). Lastnik živali se ne more več izgovarjati, da dela žival po svojem nagonu, kajti sedaj je lastnikova volja, da žival ravna po svojem nagonu ter da stopa po tujem svetu. Dokazano pa je tudi po pričah Florijanu in Mariji Ž., da se toženec ni zmenil za večkratno prepoved tožiteljevo, nego je nanjo celo odgovoril z izjavo, katera je razodela njegovo namero, da ne misli namreč predruščiti grajanih dogodkov čisto nič. Če se to pomisli, potem ni dvojbe, da je toženec hotel hojo svoje živine k tožiteljevi mlaki premeniti v pravico, to se pravi pridobiti služnost. Tej težnji pa se je tožitelj mogel uspešno pro-

tiviti zgol z negatorno tožbo. Nič ne dé naposled, če toženec, kar potrjuje Fran K., svoje živali ni naravnost gonil v tožiteljevo mlako, nego jo je včasih domov zavrnil, in tudi nič, če je Florijan Ž. jedenkrat leta 1889 toženca naprosil, da naj race v mlako zapodi, češ, da so se žabe preveč pomnožile. Po vsem tem je bilo predru-gačiti prvosodno razsodbo.

Najvišje sodišče je z odločbo z dné 22. majnika 1890, št. 5627 potrdilo prvosodno razsodbo iz razlogov: Povod za ne-gatorno tožbo se tukaj snuje iz okolnosti, katera, če je dokazana, ima v sebi poseg v tožiteljevo zemljišče in ki se znači po tem, da je toženec zadnja leta nekaj sam, nekaj po svojih domačih ljudeh večkrat pojal svoje prašiče in race v vodno mlako na zemljišči to-žiteljevem. Da bi bil upravičen rabiti mlako, tega toženec ne za-hteva. Vprašanje je torej le to, je li toženec zakrivil dejanski utes-nitev tožiteljeve lastnine, ker je navedena žival večkrat prišla v mlako, kar ni sporno. Da bi bil toženec, ali da bi bili njegovi do-mači ljudje pojali in gonili žival, kakor se trdi, to ni dokazano, nego to prerekata priči Florijan in Marija Ž. In tega, da bi toženec nalašč pušchal navedeno žival v mlako, ni misliti na podlogi izjav, katere bi bil toženec storil po izpovedih navedenih prič. Negatorni tožbi je pa pogoj dejanje, katero se znači, da je bilo z namero storjeno. Vloženi tožbi torej manka zakonitega povoda. Zategadelj je bilo reviziji ugoditi in potrditi prvosodno razsodbo, katera je tožbo odbila.

b) O dopustnosti, nalagati glavno prisego nadoletniku.

Ivan A. je vložil pri okr. sodišči v R. tožbo de pr. 19. jul. 1889 proti nedol. Josipu, Ivanu, Franu, Miciki in Roziki S., zastopanim po očetu Simonu S., da morajo kot dediči po Andreji S. plačati mu za 6letno hrano in stanovanje, katero je on Andreju S. dajal, znesek 432 gld., menj poplačanih 120 gld., torej 312 gld.

Prva instanca je to zahtevo odbila iz naslednjih razlogov: Toženci so priznali in priče so potrdile, da je tožitelj umrlega An-dreja S. preskrbel 6 let z živežem, stanovanjem in postrežbo. Da je to vredno na dan 20 novcev, umevno je samo po sebi, če se uvaža cena živežu. Tožbeni zahtevi bilo bi ugoditi, ako bi tožitelj dokazal, da je Andreju S. takrat, ko je prišel k njemu, izrecno ob-

javil, da ga ne mara zastonj imeti pri hiši in obdržati brezplačno, in da je Andrej S. na to odgovoril, da ničesar zastonj ne zahteva od njega. To pa ni dokazano. Nalagati tožencem zavračno glavno prisego o tem ni dopustno, ker toženci tega ne vedo iz svojega doznanja, in prisiljeni bi bili zavriniti prisego tožitelju ter tako položiti na njegovo vest svoje imetje; tega pa sodišče ne sme dopustiti po obč. sod. redu.

Na apelacijo tožiteljevo je višje dež. sodišče v Gr. ukazalo dopolnitev pravde in sicer je zlasti opozorilo, da je tožitelj za odplačilnost danega preskrbljenja navedel okoliščnosti, o katerih je nasprotnikom ponudil glavno prisego, da pa ni izrecno imenoval osebe delátove; nalaganja prisege sicer ni smeti smatrati za nedopustno zaradi tega, če nasprotniki niso mogli doznati pri-sežnih okoliščin, ker take nemožnosti dejanski tu ni in se toženci pravdajo v svojem imeni, ker se jim torej glavna prisega po §-u 207. obč. sod. r. lahko naloži tudi o tujih dejanjih in je tožence vrhu tega po § 547. obč. drž. zak. glede tretjih oseb smatrati za jedno-isto osebo z zapustnikom; a obravnavalo se dosedaj ni, so li pravdni nasprotniki, kateri so pač le nedoletni toženci, sedaj v tisti dobi, da mogó po §-u 140. obč. sod. r. zvedeti brezdvajbeno resnico, so li bili v takšni dobi tedaj, ko se je zadevno dogodilo.

Na to je okrajno sodišče po zaslišanji strank z razsodbo z dne 17. sept. 1890 znova odbilo tožbeno zahtevo iz razlogov: Tožitelj zahteva od tožencev kot dedičev dne 24. nov. 1886 umrlega Andreja S., naj mu povrnejo vrednost hrane in stanovanja, katero je zapustniku bil dal v 6 letih pred smrtjo, in sicer z zneskom 432 gld., oziroma po odbitih plačanih 120 gld., še s 312 gld., češ, da je pokojnik sam privolil v primerno plačilo, ko se je k tožitelju preselil; tožitelj bi bil opomnil, da zastonj ne mara obdržati Andreja S., a ta bi bil odvrnil, »da ničesar zastonj ne zahteva.« Glede na to, da sta si bila tožitelj in rajnki Andrej S. zet in tast, torej vsaj v bližnjem svaštvu, ne domneva se, da bi nameraval tožitelj zahtevati povračila za tisto, kar je pokojniku dal hrane in stanovanja, nego misliti je, da je to storil iz liberalitete, iz ozirov na svaštvo in glede na to, da opravila pokojnikova pri hiši tožiteljevi in njemu v prid zaležejo za hrano in stanovanje, — in misliti je nadalje, da je rajnki Andrej S. tudi v tem smislu prejemal hrano in stanovanje, ne da bi se čutil zavezanega v poplačilo vrednosti po §-u 1402.

obč. drž. zak. Zategadelj je tožitelju striktno dokazati, da sta se z zapustnikom pogodila glede odplačila za hrano in stanovanje. Tu bi za odplačilno pogodbo popolnem zadoščevala izjava pokojnikova, »da ničesar zastonj ne zahteva«, ko ga je bil opozoril tožitelj, da ga zastonj ne mara imeti pri hiši. Tožitelj je ponudil dokazati to izjavo z glavno prisego, naloženo tožencem in sicer nedoletnim Josipu, Ivanu, Franu in Miciki S. Toda ni dopustna ta prisega, kajti tožitelj priznava sam, da šteje izmed imenovanih tožencev najstarši, Josip, 22 let, a ker je Andrej S. umrl dne 24. novembra 1886 in je po vsebini tožbe zadevno izjavo storil koj, ko se je preselil k tožitelju, in je pri njem živel tudi šest let pred smrtjo, morala se je zadevna izjava dogoditi vsaj leta 1880, torej pred 10 leti, ko Josip S. ni še izpolnil 12. leta svoje dobe. Iz tega pa izhaja, da Josipa P. ni smeti pripustiti k prisegi po smislu §-a 140. obč. sod. r. Še manj dopustna je prisega pri ostalih tožencih, ker so mlajši od Josipa S. Tožitelj torej ni dokazal nasproti dedičem, da mu bi bil ranjki Andrej S. obljubil odplačilo za njegove preskrbljenje, kakor trdi, in zategadelj je bilo njegovo zahtevo odbiti po vsem obsegu njenem.

Višje dež. sodišče v Gr. je z rabsodbo z dne 3. dec. 1890, št. 10.023, apelaciji tožiteljevi ugodilo ter odločilo, da so toženci po meri svojih dednih deležev kot dediči Andreja S. dolžni tožitelju plačati za hrano in stanovanje, katero je 6 let dajal Andreju S., znesek 312 gld. s prip., a le tedaj, ako tožitelj priseže zavrmeno mu glavno prisego takó: res je, da je Andreju S. 6 let dajal stanovanje v svoji hiši ter hrano in da je Andrej S., ustopivši v preskrbljenje pri tožitelji, na tožiteljevo izjavo, češ, da ga ne more imeti zastonj pri sebi, odvrnil rekši, da ne zahteva ničesar zastonj od njega, — in ako stori cenilno prisego, da je bila hrana s stanovanjem vred vredna najmanj 20 kr. na dan. Razlogi: Prvemu sodniku je toliko pritrditi, da zgol iz tega, če je tožitelj Andreju S. dajal stanovanje in hrano, ni moči izvajati, da so prestacije odplačne, zlasti ker je Andrej S. bil oče tožiteljeve žene in tast tožiteljev, ker torej liberaliteta nikakor ni izključena. Tudi se tožitelj ne more uspešno sklicevati na § 1042. obč. drž. zak. Uporaba tega določila zavisna je od tega, če se kaj potrosi za drugega v njegovo korist z namero, storiti ta potrošek za drugega tako, da naj ga tudi trpi ta druga oseba, ne pa tist, ki je troške imel. Za »animus obligandi«

pa se pogrešajo v le-tem slučaju vse podloge. Tožitelj pa tudi sam trdi, da sta z Andrejem S. izrecno dogovorila odplačnost, češ, da je Andrej S., ustopajoč v tožiteljevo oskrbo, na tožiteljevo izjavo, da ga ne mara imeti zastonj pri hiši, odgovoril, da ničesar zastonj ne zahteva. Prvi sodnik je torej pravo pogodil, da je ta okolnost odločilna. Tožitelj torej naj dokaže: 1. da je dobival Andrej S. resnično 6 let od njega hrano in stanovanje; 2. da se je dogovorila po navedenih izjavah odplačnost teh prestacij; 3. da je zahtevana svota razmeram primerna. — *Ad 1.* Tu so tožiteljeve priče potrdile navedbe tožbe sicer splošno, toda ne določno, svedočujoč vsi le to, da je bil Andrej S. do blizu 6 let v tožiteljevi hiši. Glede dobe torej s temi pričami ni po obč. sod. r. podan niti popoln niti polovičen dokaz, in zato bilo je spoznati na glavno prisego, katero je tožitelj naložil tožencem, a so jo le-ti po zakonitem zastopniku Simonu S. v končni izjavi dopolnilne obravnave zavrnil tožitelju. O dopustnosti tega dokazila pozneje. — *Ad 2.* Tudi dogovora glede odplače ni smatrati dokazanega po pričah, niti popolnem, niti do prve polovice. Priča Miha M. sicer pričuje, da je Andrej S. nekoč povedal mu, češ, »Janezu bodem dal 300 gld., da ne bo mogel reči, da me redi zastonj« in priča Jakob P. govori, da mu je pravil nekoč Andrej S. sam, rekši: »300 gld. bodem pa Janezu šenkal«, — toda te izjave značijo le namero, da je hotel tožitelju enkrat prepustiti 300 gld., ne pa uže perfektnega dogovora; sicer pa bi jih bilo moči uvaževati le kot izvensodno priznanje, a v to nedostaje podlog iz §-a 110. obč. sod. r. Bilo je torej tudi v tem pogledu spoznati na glavno prisego, katero so toženci v protiizjavi dopolnilnega postopanja zavrnil tožitelju. Zavrnitev teh priseg po zakonitem zastopniku nedol. tožencev ne potrebuje nadvarstvenega odobrenja. Obe okolnosti zvezali sta se v jedno prisego, ker sta za razsodbo jednako važni in se torej ne dasta ločiti druga od druge. Po starosti, katero je tožitelj sam v dopolnilni izjavi navedel za nedol. tožence, izpolnili so vsi toženci razun Rozike S. 14. leto, zmožni so torej prisege. Simon S. je sicer te starostne navedbe formalno prerekel, toda na to se ni bilo ozirati, ker ni vprašanje kontradiktornega postopanja, nego bi je bilo razpravljati šele v prisežnem postopanju. Vednostne prisege sicer nedoletnik res po §§ 140 lit. a., 206. in 207. obč. sod. r. ne sme prisegati o okolnostih, katere je šele pred letom svoje dobe doznal, in pripoznati je, da so se okolnosti, katere naj se v tej

pravdi dokažejo, prigodile v času, ko še nedol. toženci niso bili prisega zmožni. Toda vse to velja le tedaj, kedar gre za vednostno prisego; če bi bili namreč tu nedol. toženci deferentje in če bi jim bilo potrditi dogodke po zavračni prisegi brez dodatka »kolikor vem in pomnim«. V tem slučaju je pač treba, da stranka, če naj se pripusti k prisegi, pozna dotični dogodek po svojem opazovanji in ga more potrditi iz svoje vednosti. Tu pa gre za vprašanje, je li dopustna nedoletnikom naložena glavna prisega, pri kateri jim je treba le z dodatkom, kolikor vedo in pomnijo, pod prisego zanikati okolnosti, od nasprotnika navedene, kjer jim je torej storiti le prisego svojega prepričanja. Trditi pa ni, da bi toženci sedaj ne imeli, s čemer bi se preverili o istinitosti ali neistinitosti navedenih okolnostij, ker lahko o tem govorijo z onimi osebami, ki bolj ali manj vedo o predmetu dokaza. Nalaganje prisega tožencem, razun Roziki S., imeti je torej za dopustno in zato je tudi zavrnitev prisega tožitelju pravouplivna. Nič ne stori nadalje, če Rozika S. ni v prisego zmožni dobi; kajti v to, da se dokaže neobstoj kake okolnosti, je zaprisežno zanikanje po vseh tožencih le zaradi tega potrebno, ker bi sicer utegnil uprav isti toženec, kateremu je okolnost znana, priseganje opustiti; to pa ne velja za Roziko S., ker ona niti ni v prisego zmožni dobi. Ker torej to ne zadržuje nalaganja prisega, tudi ne more biti proti dopustnosti zavrnitve. Po vsem tem bilo je torej spoznati na tožiteljevo zavrnjeno glavno prisego. *Ad 3.* Primernost zahtevane svote ponudil je tožitelj dokazati po zvedencih in po cenilni prisegi. * Prvo dokazilo ni umestno, ker se kakovost in množina Andreju S. danega užitka ne da predočiti; sicer pa so dane vse podloge za dopustnost cenilne prisega po smislu §§ 217. in 218. obč. sod. r. ter se tudi svota ne zniža, ker je očitvidno primerna. V tem smislu ugaja se torej apelaciji.

Na revizijo tožencev je najvišje sodišče predrugáčilo višjesodno razsodbo ter obnovilo razsodbo okrajnega sodišča. Razlogi: Ni bilo prav, da je višje dež. sodišče dopustilo glavno prisego. Iz pravdne priloge je razvidno, da je Andrej S. umrl dné 24. novembra 1886; prerečeno ni, da je tri leta pred svojo smrtjo izstopil iz preskrbljenja tožiteljevega, in ker je to preskrbljenje po navedbi tožiteljevi trajalo 6 let in nadalje, ker prav tako po navedbi tožiteljevi najstarši toženec šteje ta čas še le 22 let, onda je jasno, da prisežni stavek obsega okolnosti, katere so se

pripetile v dobi, ko še ni bil nijeden tožencev dosegel za prisego zmožne starosti, namreč okolnosti, kedaj je Andrej S. ustopil v preskrbljenje tožiteljevo in ali je takrat izjavil se tako odločilno, kakor pravi prisežni stavek. Ker pa zakon v §. 140 lit a. obč. sod. reda odreka otroku pod 14. leti sploh zmožnost za pričevanje pod prisego, ker zaradi telesnega in dušnega svojstva niso mogli zvedeti brez dvojbene resnice, zategadelj jih tudi ni moči dopustiti kot prič za svojo stvar, in samo po sebi umevno je, da je potem vse jedno, ali naj zadevno glavno prisego storé z dodatkom, kolikor vedó in pomnijo, ali pa brez tega dodatka. Sicer pa okolnosti, katere obsega prisežni stavek, sploh ne mogo odločevati pravde. Tožitelj namreč sam navaja, da mu je Andrej S. dal za preskrbljenje nekoč 300 gld., potem 30 gld. in 90 gld., vkupe torej 420 gld, in ker je Andrej S. umrl še-le 3 leta potem, ko je izstopil iz tožiteljevega preskrbovanja, tožitelj pa od njega ni zahteval nikakega plačila več, zato je soditi, da je bil z danim plačilom zadovoljen za preskrbljenje, katero je Andrej S. pri njem imel. Po pravici je torej prvi sodnik brezpogojno odbil tožbeno zahtevo.

c) Je li pohišje v letnih bivališčih smatrati za „fundus instructus?“

V eksekucijski reči A-a proti B-u za 109 gld. zarubljene so bile premičnine v villi eksekuta B. Zemljeknjižni upnik C. se je protivil separatni prodaji teh eksekucijskih predmetov, češ, da so »fundus instructus« ville ter da jih je moči prodati le z villo vred, in zahteval je, naj se izločijo iz eksekucijskega zapisnika.

Deželno kot trgovsko sodišče v C. je po završenem postopanju zavrlo z odlokom z dné 23. decembra 1890, št. 12236 zahtevo C-ovo in sicer glede na to, da so vsi predmeti, za katere gre, pohišje ville, dane v najem gostom po leti, da se villa, torej glavna stvar rabiti dá tudi brez pohišja, ker po izreku zvedencev se taka letna bivališča dajo v najem tudi brez pohišja; po sedanjih razmerah ni soditi, da bi lastniki ville hoteli te predmete vedno dajati v najem tujcem in da bi bili določili pohišje v villi v trajno rabo glavne stvari,

Višje dež. sodišče v Gr. je z odločbo z dne 21. jan. 1891, št. 1122 zavrglo pritožbo C-ovo proti prvosodnemu odloku ter ta odlok potrdilo iz njegovih razlogov.

Izvenredni revizijski rekurz C-ov je najvišje sodišče z odločbo z dne 24. marcija 1891, št. 3342 zavrglo glede na to, da tu ni uporabiti dv. dekr. z dné 15. febr. 1833, št. 2593 zb. pr. zak., nego to, če se je odbila zahteva, naj se izločijo eksekucijski predmeti, prilega se popolnem pojmu o premičnih pritiklinah stavb, pojmu, kateri je uveden v § 292. in 294. obč. drž. zak., po njem umevati je za pritikline le tiste stvari, katere so določene v trajno rabo pri stavbi kot celoti, katere naj torej stalno služijo objektivnim koristim glavne stvari, nikdar pa ne tistih predmetov, katere je tačasni lastnik stavbe vanje postavil v ta namen. da bi jih on sam ali najemniki rabili v svoje individualne potrebe.*)

d) Na pozivno tožbo se lahko določi pri sodišči na deželi obravnavni narok in tega odloka potem pri naroku ni moči več izpodbijati. Stroški preložitve tega naroka zadenejo toženca.

Ivan M. je vložil pri okr. sodišči v Kr. proti Luki K. pozivno tožbo zaradi nameravane stavbe in sodišče je v obravnavo te tožbe določilo narok. Pri tem naroku pobijal je toženec tožbeni odlok, češ, da je po §§ 68., 69. in 70. obč. sod. r. pozivno tožbo vročiti pozvancu na odgovor v propisanem roku.

Okr. sodišče je, rešujoč obravnavni zapisnik, vnovič določilo narok za obravnavo, ugovarjajočega toženca pa obsodilo v povračilo tožiteljevih stroškov iz nastopnih razlogov: Po § 15. obč. sod. r. in resol. z dne 11. sept. 1784, št. 335 lit. e) zb. pr. zak. je na deželi postopati ustno, razun, kakor velewa napominana resolucija, če se obe stranki izrecno zjedinita za pismeno postopanje. Propisi VIII. poglavja obč. sod. r. o pozivnem postopanju pa ne ustanovljajo ni-

*) Podobno odločba najvišjega sodišča z dne 22. febr. 1817, št. 1840, Gl.-U. 6389. Pač pa so ognjišča, okna, kotli i. t. d. pritikline stavbe (odločbe z dne 24. jul. 1884, št. 8334, Gl.-U. 10114, z dne 3. jul. 1866, št. 6146, Gl.-U. 2534 in z dne 18. sept. 1873, št. 9180, Gl.-U. 5087), ako najemnik sam teh stvari ni priskrbel (odločba z dné 27. junija 1872, št. 5354, Gl.-U. 4640).

kake izjeme, nego je določilo § 69. obč. sod. r. umevati le za slučaj, če se pozivna tožba vloži pri sodišči, pred katerim je pismeno postopati; to izhaja sosebno iz tega, ker je v tem paragrafu naveden § 35. obč. sod. r., kateri velja zgolj za pismeno postopanje. Če bi bilo določbe VIII. poglavja obč. sod. r. tako umevati, da je postopanje tudi na deželi pismeno, onda bi gotovo zakonodavec s kako določbo to zapovedal, kar je storil gledé računskih pravnih z dv. dekr. z dne 19. novembra 1784. št. 368 zb. pr. zak. Ozirati pa se tudi ni na toženčev ugovor, da mora imeti 30 dnij za vložitev odgovora, ozir. da mora do naroka preteči 30 dnij od dné vročitve tožbe, kajti tukaj, kakor uže povedano, § 69. obč. sod. r. ni uporaben, nego je jedino le merodaven § 19. obč. sod. r. in dv. dekr. s 6. okt. 1783, št. 197^d zb. pr. zak., a po teh določbah naj sodnik določi narok po svoji previdnosti. Stroške preložitve bilo je tožitelju prisoditi, kajti po § 15. zak. z dne 16. maj. 1874, št. 69 drž. zak. naložiti je stroške tisti stranki, katera zakrivi preložitev; tu pa je gledé na to, da je odlok, s katerim se je določil prvi narok, postal pravomočen, da torej toženec ni mogel drugega storiti, nego na pozivno tožbo odgovoriti ali pa pozvano tožbo vložiti, — toženec sam zakrivil preložitev, ker ni storil ni tega ni onega.

Na toženčev rekurz je višje dež. sodišče v Gr. odlok okr. sodišča potrdilo iz nastopnih razlogov: Odlok okr. sodišča, s katerim se je na pozivno tožbo določil prvi narok, postal je pravomočen in zato nikakor ne gré, da bi toženec šele pri naroku obrazložil svojo pritožbo proti načinu rešila. V tem odloku tudi ni ničnosti, da bi se zaradi nje uničil, ker se toženec pravočasno ni pritožil. Na prvi narok je pa nadalje uporabna določba § 15. zak. z dne 16. majnika 1874, št. 69 drž. zak., in torej je toženec, ki je prouzročil preložitev, zavezan povrniti dotične stroške tožitelju. In naposled toženec s tem, da do prvega naroka od vročitve tožbe računši ni preteklo 30 dnij, ni prikrajšan v svojih pravicah, osobito zategadelj ne, ker je drugi narok določil se tako narazen, da tožencu od vročitve tožbe pa do tega naroka ostaje več nego 30 dnij.

e) Pozvana tožba more biti le „actio confessoria“, a nikdar „actio negatoria“.

Ivan M. v Kr. je nameraval na svoji parceli 306 kat. obč. Kr. staviti novo poslopje. Pri stavbinskem ogledu se je Luka K. kot lastnik in posestnik sosedne parcele 307 protivil tej stavbi, in na to je občinski urad napotil stranki na pravno pot. Ivan M. vložil potem proti Luki K. pozivno tožbo in Luka K. jej odgovori s sumarno pozvano tožbo in sicer s tožbo negatorno. V tej pozvani tožbi trdi, da si stavitelj z nameravano stavbo prisvaja poleg drugih služnostij tudi služnost, da bode raz streho stavbe kap bil in da se bode sneg podiral na njegovo parcelo 307 in da se bodo okna odpirala v ozračje te parcele. Toženec je poleg drugega tudi ugovarjal, da na pozivno tožbo ni moči odgovarjati z »actio negatoria«, nego samo z »actio confessoria«.

Okrajno sodišče v Kr. je po dognanem dokazu z zvedenci tožbeno zahtevo odbilo iz teh-le razlogov: Napačna je toženčeva trditev, da more pozvana tožba biti le »actio confessoria«. Ugovori proti nameravani stavbi imajo lahko podlogo tudi v prostosti lastninske pravice, ker sme stavitelj stavbo le tako staviti, da ne sega v pravice — torej tudi ne v lastnino — drugih (§ 364. obč. drž. zak.). Občni sodni red pa ne propisuje, da bi sosed novi stavbi le tedaj smel upirati se, ako stavitelj sega v njegove služnostne pravice, nego v § 72. sploh določa, da se stavbe sme braniti vsakdor, komur se ž njo kratijo pravice, — pravice torej sploh, zato tudi lastninske pravice. In uprav prostost lastninske pravice tožiteljeve je temelj tej pravdi in to svojo pravico brani tožitelj proti nameravani stavbi. — Vender pa je bilo tožbeno zahtevo odbiti, ker se dokaz z zvedenci ni posrečil. (Navajanje dotičnih razlogov bi bilo tukaj brez pomena.).

Višje dež. sodišče v Gr. je z odločbo z dne 20. majnika 1891, št. 2900, razsodbo prve instance potrdilo iz nastopnih razlogov: Po naravi stvari same je pozvanemu tožitelju dolžnost v pozvani pravdi dokazati, da mu pristojajo uže sedaj pravice proti nameravani stavbi. Tej dolžnosti pa tožiteljevo sklicevanje na prostost svoje lastnine nikakor ne zadošča, ker tožiteljevi prostosti lastnine se protivi jednako vredna toženčeva prostost, da s svojo lastnino poljubno razpolaga, in bi moral torej tožitelj dokazati, da

je pridobil pravice, utešnjujoče toženčevo lastnino. Iz tega pa izhaja, da pozvana tožba ne more nikdar biti negatorna servitutna tožba, ker nje ni moči smatrati za »provedenje pravic, pristojećih proti stavbi«; da je torej zavriniti zahtevo le-té negatorne kot pozvane tožbe, ne da bi se nadalje razmotrivalo, si li toženec z nameravano stavbo res prisvaja v tožbi navedene služnostne pravice.

Kazensko pravo.

Zanimivejše razsodbe v obrano zakona (§§. 33 in 292 kaz. pr. r.)

XIV.

K pojmu beračenja (§ 2, št. 1. zakona z dné 24. majnika 1885, št. 89 drž. zak.).

Okrajno sodišče na V. je z razsodbo z dné 5. marcija 1891 štev. 296 spoznalo, da sta Anton J. in Anton Š. kriva prestopka po §. 2 št. 1. zakona z dné 24. majnika 1885, št. 89 drž. zak., ter obsodilo vsakega na 3 dni ostrega zapora z enim postom ter v povračilo troškov kazenskega postopanja. Generalna prokuratura je zoper to razsodbo vložila ničnostno pritožbo v obrano zakona in c. kr. najvišje in kasacijsko sodišče je tej pritožbi z razsodbo z dné 29. majnika 1891 k št. 4872 spoznalo za pravo, da se je z rečeno razsodbo kršil zakon v § 2, št. 1. zakona z dné 24. majnika 1885, št. 89 drž. zak., uničilo je vso razsodbo ter stvar napotilo pred m. deleg. okrajno sodišče v Lj., da jo znova razpravlja in odloči.

Razlogi.

Razsodba okrajnega sodišča, katere ni izpodbijala nobena stranka in je torej stopila v pravno moč, utemeljuje se zgolj tako, da sta toženca dné 5. marcija 1891 beračila v kraji V. Natančnejega o stvarnem položaji ne pové razsodba ničesar. Oba obtoženca je pred sodišče prignala c. kr. žandarmarija, a iz njene ovadbe, katera se je pri obravnavi prečitala, izhaja, da sta obtoženca bila zategadelj prijeta, ker sta, imejoč poverilnico (ta je sedaj priložena k aktu) župnega urada na Igu, nabirala darove za podružnično cerkev in božjo pot na Kureščeku. Uže ovadba žandarmerije navaja, da se župno-uradna poverilnica nanaša na dovolitev za nabiranje, ka-

tero je podelila c. kr. dež. vlada v Lj. dné 1. decembra 1890, št. 13.704. Res je po glasu priloženega dopisa c. kr. dež. vlade za Kranjsko bila podeljena navedena dovolitev in legitimacija, katero je izdal župni urad na Igu, prilega se načinu nabiranja, kakeršno je določila deželna vlada v svojem razpisu. Ovadba žandarmarije pač poudarja, da ta obtoženca (Anton J. in Anton Š.) nista isti osebi, kateri navaja besedilo legitimacije, rekše cerkvena ključarja Josip J. in Anton P., ne poudarja pa, da se v dodatni pripomnji, katera se nahaja nad podpisom župnika Jakoba D. in katera očitvidno izhaja od roke župnikove, daje tudi obema obtožencema oblast, prevzemati doneske za cerkev. Na nobeno teh okolnosti ne ozira se okrajno sodišče, nobene ne uvažuje, pretresa in nobene ne dožene. Ker pa se je razpravljalo samo ob ovadbi žandarmarije, katera pač nekako kaže resnični položaj stvari, ker je torej bila ovadba jedina podloga razsodbi, zategadelj je misliti, da je sodišče opazilo v tem, oblastveno dovoljenem nabiranju doneskov za popravo cerkve po dotičnih poverjenikih obstoj prestopka beračenja po § 2, št. 1. zakona z dné 24. majnika 1884, št. 89 drž. zak. Zoper ta pravni nazor pa je na vso moč postaviti se. Uže v navadnem govoru pomenja beračiti toliko, kolikor prositi miloščine, to je darov za svoje življenje. Nabiranje darov za javne namene, n. pr. kakor tukaj za popravo cerkve, samo po sebi torej ne spada pod pojem beračenja, nego pod pojem neupravičenega nabiranja, ako se godi brez oblastvene dovolitve. Tu pa je oblastvo dovolilo nabiranje in v takem slučaju sodišče, ako dela po pravnem nazoru, kakeršen se tu pobija, ne uporablja več kazenskih zakonov, obrnenih proti beračenju, nego sodišče poseže na ta način v pravico, katera pristojna političnim oblastvom (glej minist. rozp. z dné 13. junija 1857, št. 4128, Maierhofer II. pag. 961), v pravico dovoljevati nabiranje za tuzemske katoliške cerkve. — Po vsem tem je torej izpodbijana razsodba nična po smislu § 281, št. 9 a) kaz. pr. r. Ker so okolnosti nepopolno dognane (§ 288, št. 3. kaz. pr. r.), zato je treba znova obravnavati stvar. K c. kr. m. deleg. okr. sodišča v Lj. se je stvar zategadelj napotila, ker je sodišče v kraji c. kr. pravdnitva, kateremu naj se da prilika, da sodeluje pri novi obravnavi.

